

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความเจริญก้าวหน้าทางสังคม เศรษฐกิจของประเทศเป็นสิ่งที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นของประเทศได้ เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน เป็นสื่อกลางของการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมสร้างภูมิปัญญาให้แก่สังคม ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544, หน้า 4) ได้กล่าวว่าการศึกษจะช่วยสร้างความเจริญทางความคิด จิตใจ ทั้งยังได้พัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ ตลอดช่วงชีวิต เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลระหว่างความเจริญทางด้านจิตใจและความเจริญทางด้านวัตถุ และยังช่วยพัฒนาบุคคลผู้ซึ่งกำลังศึกษาให้เป็นคนมีความคิด ความประพฤติ ทัศนคติ ค่านิยม และคุณธรรมที่ดี ซึ่งจะต้องกระทำควบคู่กันไปเสมอ เพราะเมื่อบุคคลหนึ่งมีความรู้แต่มีความประพฤติ ทัศนคติ ค่านิยม และคุณธรรมที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม ย่อมจะนำไปสู่การใช้ความรู้ในทางที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและส่วนรวม ดังนั้นการใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประชากรและประเทศชาติให้บรรลุเป้าหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ จึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มาตรฐานและประสิทธิภาพดีพอที่จะพัฒนาประชากรและประเทศชาติให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในกระแสโลกาภิวัตน์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540, หน้า 3)

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาคุณภาพคนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 เนื่องจากระบบการศึกษาจะมีส่วนสำคัญในการสร้างโอกาสและพัฒนาสติปัญญากระบวนการเรียนรู้ของประชาชนให้สามารถคิดเป็น ทำเป็น เรียนรู้ที่จะพึ่งตนเองและใช้ประโยชน์ ศักยภาพ ทักษะ ตลอดจนความรู้ ความสามารถของตนเองให้เป็นประโยชน์ต่อการปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ได้เต็มประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของตนเองและสังคมโดยรวม การประเมินความสำเร็จในการพัฒนาการศึกษา จึงมุ่งวัดผลการพัฒนาด้านสติปัญญาและกระบวนการเรียนรู้ของคนให้สามารถปฏิบัติการกิจในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาความรู้และทักษะความสามารถของคนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของคนและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมรวมทั้งการพัฒนาคุณภาพในการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551, พฤษภาคม 31)

การศึกษาจะต้องสร้างคนให้เป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข นั่นคือ คนมีการศึกษาต้องมีความสามารถเป็นคนเก่ง เป็นคนมีความรอบรู้ มีคุณภาพ คือเป็นคนที่มีความรู้คู่คุณธรรมและมีสุขภาพคือมีร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์แข็งแรง การศึกษายังช่วยขยายความรู้ให้กับคนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันกับหน้าที่ความรับผิดชอบพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มาตรา 63 กำหนดว่า โรงเรียนและสถานศึกษาต้องจัดไปให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนวให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อสังคมและความปลอดภัยแก่นักเรียนและนักศึกษาตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่มีบทบัญญัติสิทธิของบุคคลในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545 ที่มีบัญญัติให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวน 9 ปี ดังนั้นนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกคนต้องเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546 หน้า 17)

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงสาธารณสุข โดยกรมสุขภาพจิต ได้ตระหนักถึงความสำคัญที่จะต้องมีการช่วยเหลือนักเรียนจึงร่วมกันวางรากฐานการทำงานที่มีกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบมีความชัดเจน มีการประสานความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียนเพื่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินการ ดังต่อไปนี้ 1) ปรับเปลี่ยนบทบาทและเจตคติของผู้บริหารและครู อาจารย์ ส่งเสริมดูแล พัฒนานักเรียนทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม 2) วางระบบที่จะสร้างความมั่นใจว่าครู อาจารย์อย่างน้อย 1 คนที่จะคอยดูแลทุกข์สุขอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง 3) สนับสนุนให้ครู อาจารย์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง เพื่อให้บ้านโรงเรียนและชุมชน เชื่อมประสานรวมกันเป็นเครือข่าย ช่วยกันเฝ้าระวังดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4) ประสานสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ชุมชนและผู้ชำนาญการในสาขาต่างๆ เพื่อให้มีการส่งต่อและรับช่วงการแก้ไข ส่งเสริม พัฒนานักเรียนเยาวชนในรูปแบบสหวิทยาการ และยังได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพระบบหนึ่ง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงมีคุณค่าและความจำเป็นที่สถานศึกษาจะต้องนำไปปฏิบัติให้เกิดผลกับนักเรียนอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547 ก., หน้า 3)

ปีพ.ศ.2547 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดสามารถดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครูประจำชั้น และครูที่ปรึกษาอย่างทั่วถึงโดยมีผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมโดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาได้จัดทำเอกสารและสื่อสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางประกอบการ

วางแผนดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษาและนักเรียนในพื้นที่(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552, มีนาคม 22)

จากสถิติการเข้ารับการศึกษาภาคบังคับ ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ในภาพรวม ปีการศึกษา 2547-2548 ของประชากรกลุ่มอายุ 6-14 ปีพบว่า ผู้เรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น กระทรวงศึกษาธิการจึงถือเป็นนโยบายสำคัญในการปฏิรูปการเรียนรู้ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมคุณธรรม แต่ที่ผ่านมางานคุณธรรมยังได้รับความสำคัญน้อยทั้ง ๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการมีกฎระเบียบ มาตรการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาลดและเยาวชนอยู่แล้วหลายฉบับ และมีนโยบายการส่งเสริมสิทธิเด็กและครอบครัว คือ เด็กทุกคนต้องได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักการในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งองค์การสหประชาชาติ สถานศึกษาต้องมีระบบดูแลพิทักษ์ปกป้องและคุ้มครอง เด็กทุกคนให้ได้รับความปลอดภัยจากการใช้ความรุนแรง และการล่วงละเมิดสิทธิทั้งทางร่างกาย ทางเพศและทางจิตใจหน่วยงานทางการศึกษาต้องช่วยเหลือและจัดสรรโอกาสให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เปิดโอกาสให้องค์กรภาครัฐและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ การแก้ไขปัญหา การสนับสนุนส่งเสริมและการสร้างสรรค์กิจกรรมการพัฒนาเด็กและครอบครัว พัฒนาศักยภาพของ ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและครอบครัว ในทุกระดับให้มีความพร้อมและมีศักยภาพในการช่วยเหลือเด็กและครอบครัว(กระทรวงศึกษาธิการ,2552, มีนาคม 22)

ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกาญจนาภิเษก ทิชาณ นคร ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจว่าปี 2548 มีเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศประมาณ 36,000 คนส่วนใหญ่เป็นเด็กระดับมัธยมศึกษาตอนต้นผู้เรียนที่ออกกลางคันนับเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการก่อเกิดปัญหาทางสังคมต่าง ๆ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ(ศธ.)และสังคมควรหันมาให้ความสำคัญกับผู้เรียนกลุ่มนี้มากขึ้น และในอนาคตอาจมีอีกหลายปัจจัยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่อาจส่งผลให้ผู้เรียนออกกลางคันเพิ่มปริมาณขึ้นได้ ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการควรมีการวิจัยศึกษาและกำหนดมาตรการแก้ไขและป้องกันปัญหานี้ในเชิงรุกไว้ล่วงหน้าเพื่อพัฒนาผู้เรียนกลุ่มนี้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพป้อนเข้าสู่สังคม (ทิชากร ณ นคร, 2551, มีนาคม 22)

รายงานสภาวะการศึกษาไทยปี2547-2551ได้กล่าวถึงการศึกษาไทยไว้หลายประเด็นดังนี้ ช่วงปี2547-2548ได้ศึกษาเรื่องโอกาสทางการศึกษาของประชากรวัยเรียนอายุ15-17ปีว่าไม่มีโอกาสได้เรียนชั้นมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาสูงถึง1,171,520คนหรือร้อยละ40.7ของประชากรวัยเดียวกัน นับว่าเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าประเทศอื่นจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาในทุกระดับชั้นยังต่ำกว่าจำนวนผู้มีโอกาสได้เรียนเพราะยังมีปัญหาจากการออกกลางคันและในปี2550-2551ได้ศึกษาในเรื่องของปัญหาความเสมอภาคและคุณภาพของการศึกษาไทยว่าการจัดการศึกษาในปีการศึกษา2550-2551ว่าประชากรวัย3-7ปีได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้นแต่ก็ยังมียังมีเด็กที่ไม่ได้รับการศึกษาถึงแม้จะมีกฎหมายภาคบังคับและรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้การจัดการศึกษาฟรี12ปีแล้วก็ตามเมื่อพิจารณาจากผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละช่วงชั้นจะพบว่ามี การออกกลางคันค่อนข้างสูงในขณะที่เด็กวัยเดียวกันมีการเรียน

ในสายสามัญเพิ่มขึ้นสายอาชีพลดลงในระดับปริญญาตรีมีการศึกษาเพิ่มมากขึ้นแต่ผู้สำเร็จการศึกษา มีอัตราการว่างงานมากขึ้นตามไปด้วยส่วนการจัดการศึกษาโดยเอกชนท้องถิ่นการจัดการศึกษานอกระบบและการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยยังมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในสัดส่วนที่ต่ำ(สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ,2549,หน้า1-2)

สถิติด้านการศึกษาจะเน้นเกี่ยวกับสถิติผู้มีโอกาสได้เรียนมากกว่าสถิติผู้สำเร็จการศึกษา ซึ่งในความเป็นจริงมีผู้ออกกลางคันหรือเรียนไม่สำเร็จการศึกษายู่มาก สถิติการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรีเขต2ระหว่างปี 2547 - 2551 มีดังนี้

ตาราง 1 สถิติการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรีเขต 2

ชั้น	ปีพ.ศ.				
	2547	2548	2549	2550	2551
ยอดรวมนักเรียน	9,109	9,257	9,740	9,863	9,940
มัธยมศึกษาปีที่ 1	59	46	55	76	92
มัธยมศึกษาปีที่ 2	92	82	80	98	114
มัธยมศึกษาปีที่ 3	106	79	105	170	151
รวม	257	207	240	344	357
คิดเป็นร้อยละ	2.82	2.24	2.46	3.49	3.59

จากตารางข้างต้นอัตราการออกกลางคันของนักเรียนในช่วงปีการศึกษา2547-2551 เพิ่มขึ้นสำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(ข้อมูลทางการศึกษาจากเว็บประจำปี2547-2551,สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรีเขต2)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าหน่วยงานทางการศึกษาดังแต่กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาทุกแห่ง ได้ดำเนินการจัดการศึกษาโดยนำระบบการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนมาใช้ตั้งแต่ ปีการศึกษา2547 ถึง ปัจจุบัน เพื่อให้ให้นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา สนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณภาพ เป็นคนเก่ง ดี และมีความสุขนั้น พบว่ามีนักเรียนที่ออกกลางคันค่อนข้างสูงและเพิ่มขึ้นทุกปี ส่งผลกระทบต่อสังคมและทำให้มีอัตราการว่างงานสูงคุณภาพของแรงงานอยู่ในขั้นต่ำกว่ามาตรฐาน แม้ว่าจะมีระบบการจัดการศึกษานอกระบบและการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ก็ไม่ได้ทำให้้อัตราการออกกลางคันลดลงแต่อย่างใด ซึ่งปัญหาการออก

กลางคั่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรีเขต 2 มีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและต้องเร่งดำเนินการแก้ไข จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาในเรื่องปัญหาการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อลดการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรีเขต 2 เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุงการดำเนินการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อลดอัตราการออกกลางคันของนักเรียนต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อลดการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อลดการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรีเขต 2 โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกตามบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ด้านการใช้เวลาว่างนอกเวลาราชการและภาระทางครอบครัว กลุ่มผู้ปกครองจำแนกตามระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และภาระหนี้สิน และกลุ่มนักเรียนจำแนกตามเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเดินทางไป-กลับและระยะทางจากบ้านถึงโรงเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อลดการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรีเขต 2 ทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่าง

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับครูผู้สอนผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ชุมชน ในการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อลดการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษา ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาการนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้ในการวางแผนดำเนินการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ให้เหมาะสมสอดคล้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้เป็นผู้บริหารโรงเรียนครูผู้สอนในโรงเรียนที่เปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรีเขต 2 ผู้ปกครองและนักเรียน แบ่งออกเป็นผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 86 คน ครูผู้สอน จำนวน 1,065 คน ผู้ปกครองจำนวน 10,196 คน นักเรียนจำนวน 10,196 คน รวมทั้งสิ้น 21,543 คน (ข้อมูล 10 มิถุนายน 2552 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรีเขต 2, 2552)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน สูตรที่ใช้ในการหาขนาดของตัวอย่างจึงใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อน 0.05 ในการคำนวณหาขนาดของตัวอย่าง(สุริย ศิริโกภาภิรมย์, 2546, หน้า 445) ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 425 คน ผู้วิจัยใช้จำนวน 430 คนเพื่อลดความคลาดเคลื่อน

1.2.2 การสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครองและนักเรียนโดยการสุ่มอย่างง่ายในแต่ละชั้นภูมิ

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (independent variables)

1. บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.1) ผู้บริหารโรงเรียนโรงเรียน	1.2) ครูผู้สอน
1.3) ผู้ปกครอง	1.4) นักเรียน

2. ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน

2.1) เพศ	2.2) อายุ
2.3) ระดับการศึกษา	2.4) สถานภาพสมรส
2.5) จำนวนบุตร	2.6) รายได้ต่อเดือน
2.7) จำนวนชั่วโมงสอน	2.8) ภาระทางครอบครัว
2.9) การใช้เวลาวางนอกเวลาราชการ	2.10) ความสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับผู้บริหารโรงเรียนในเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน

3. ผู้ปกครอง

3.1) เพศ	3.2) อายุ
3.3) ระดับการศึกษา	3.4) อาชีพ

3.5) รายได้ต่อเดือนโดยเฉลี่ย	3.6) ภาระหนี้สินที่ต้องรับผิดชอบ
3.7) ความเอาใจใส่ของผู้ปกครองต่อ	3.8) ความสัมพันธ์ระหว่าง
ครูผู้สอนพฤติกรรมการเรียน
ของนักเรียนกับผู้ปกครอง
3.9) ภาระหน้าที่ของนักเรียนที่ต้องทำ
ภายในครอบครัว	3.10) ความเอาใจใส่ต่อการเรียน
ของนักเรียนเมื่ออยู่ที่บ้าน
4. นักเรียน
-		
--	--
4.1) เพศ	4.2) ระดับชั้นเรียน
4.3) อายุ	4.4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
โดยเฉลี่ย
4.5) การเดินทางไป-กลับโรงเรียน	4.6) ระยะทางจากบ้านถึง
โรงเรียน
4.7) นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับ
ดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.8) ภาระหน้าที่ภายใน
ครอบครัวที่นักเรียนต้อง
รับผิดชอบ
4.9) นักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดี เช่น
ความสนิทสนม ความใกล้ชิด
ความไว้วางใจกับครู	4.10) ผู้ปกครองให้ความสนใจ
ความเอาใจใส่ต่อการเรียน
ของนักเรียน

2.2 ตัวแปรตาม (dependent variables)

2.2.1 ปัญหาการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อลดการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรีเขต 2 ตามแนวทางการดำเนินการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการใน 5 ด้าน ได้แก่

- 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
- 2) การคัดกรองนักเรียน
- 3) การส่งเสริมและพัฒนา
- 4) การป้องกันและแก้ไขปัญา
- 5) การส่งต่อ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งมีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐาน คุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้โดยมีครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานและบุคลากรทุกฝ่าย

ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนทุกคนมีส่วนร่วม

การออกกลางคัน (drop out) หมายถึง การที่นักเรียนถูกจำหน่ายชื่อออกจากสถานศึกษา ในขณะที่ยังไม่สำเร็จการศึกษา โดยไม่ใช่สาเหตุอันเนื่องมาจากการย้ายสถานศึกษา

การนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้เพื่อลดปัญหาการออกกลางคัน หมายถึง กระบวนการดำเนินการกิจกรรมหลักของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละด้านกับนักเรียนที่ละชั้นตอนอย่างละเอียดรอบคอบและนำผลของการทำงานมาใช้เป็นแนวทางเพื่อลดปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน

ปัญหาการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง อุปสรรค ข้อขัดข้องหรือความไม่พร้อมในการดำเนินงานโดยมีครูผู้สอนทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และนักเรียน ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานตามภารกิจหลักที่เป็นหัวใจของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนา 4) การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข 5) การส่งต่อ

ปัญหาการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง ข้อขัดข้อง ข้อสงสัยหรืออุปสรรคในการศึกษาข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับนักเรียนอย่างน้อย 3 ด้านใหญ่ๆ คือ 1) ด้านความสามารถของนักเรียนและความถนัดหรือความสนใจในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียน 2) ด้านสุขภาพของนักเรียนทั้งด้านร่างกายและด้านจิตใจ เช่น การแสดงพฤติกรรมต่างๆ ของนักเรียน และ 3) ด้านครอบครัวจะเน้นในเรื่องของเศรษฐกิจภายในครอบครัว การดูแล การให้ความคุ้มครองป้องกันภัยอันตรายจากปัญหาต่างๆ แก่ นักเรียน ซึ่งปัญหาเหล่านี้หากครูที่ปรึกษาไม่เห็นความสำคัญอาจส่งผลให้นักเรียนการออกกลางคันได้

ปัญหาการคัดกรองนักเรียน หมายถึง ข้อขัดข้อง ข้อสงสัย หรืออุปสรรคต่อการพิจารณาข้อมูลตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดจากตัวนักเรียนและพฤติกรรมต่างๆ ที่นักเรียนกระทำเพื่อจัดกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มปกติ หมายถึง นักเรียนที่ได้รับวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ตามเกณฑ์คัดกรองของโรงเรียนแล้วอยู่ในเกณฑ์ปกติ 2) กลุ่มเสี่ยง หมายถึง นักเรียนที่ได้รับวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ตามเกณฑ์คัดกรองของโรงเรียนแล้วอยู่ในกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหา ซึ่งโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือ ป้องกัน หรือแก้ไขตามกรณี ซึ่งปัญหาเหล่านี้หากครูที่ปรึกษาไม่เห็นความสำคัญอาจส่งผลให้นักเรียนการออกกลางคันได้

ปัญหาการส่งเสริมและการพัฒนา หมายถึง ข้อขัดข้อง ข้อสงสัยหรืออุปสรรคในการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนทั้งที่อยู่ในกลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยงมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ของครอบครัวและชุมชน ไม่เป็นที่ยอมรับว่าทุกคนมีคุณภาพมากขึ้นซึ่งหากครูที่ปรึกษาหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจะเลยอาจส่งผลให้นักเรียนออกกลางคันได้

ปัญหาการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไข หมายถึง ข้อขัดข้อง ข้อสงสัย หรืออุปสรรคต่อการดำเนินการสอดส่อง ดูแล การให้คำปรึกษา และการดำเนินการรูปแบบต่างๆ ตามกรณีทั้งที่เป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มเพื่อให้ปัญหาของนักเรียนคลี่คลายและนักเรียนเรียนอย่างมีความสุข ซึ่งหากครูที่ปรึกษาหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาไม่เห็นความสำคัญอาจส่งผลให้นักเรียนออกกลางคันได้

ปัญหาการส่งต่อ หมายถึง ข้อขัดข้อง ข้อสงสัยหรืออุปสรรคในการส่งนักเรียนที่ยังมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมให้กับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านดูแลต่อเพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับแก้ไขอย่างถูกวิธีและรวดเร็ว ซึ่งมี 2 ลักษณะคือ การส่งต่อภายใน อันได้แก่ ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา และฝ่ายส่งเสริมกิจการนักเรียนและการส่งต่อภายนอก อันได้แก่ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น นักจิตวิทยาซึ่งปัญหาเหล่านี้หากครูที่ปรึกษาไม่เห็นความสำคัญอาจส่งผลให้นักเรียนการออกกลางคันได้

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ข้าราชการครูที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาหรือโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2

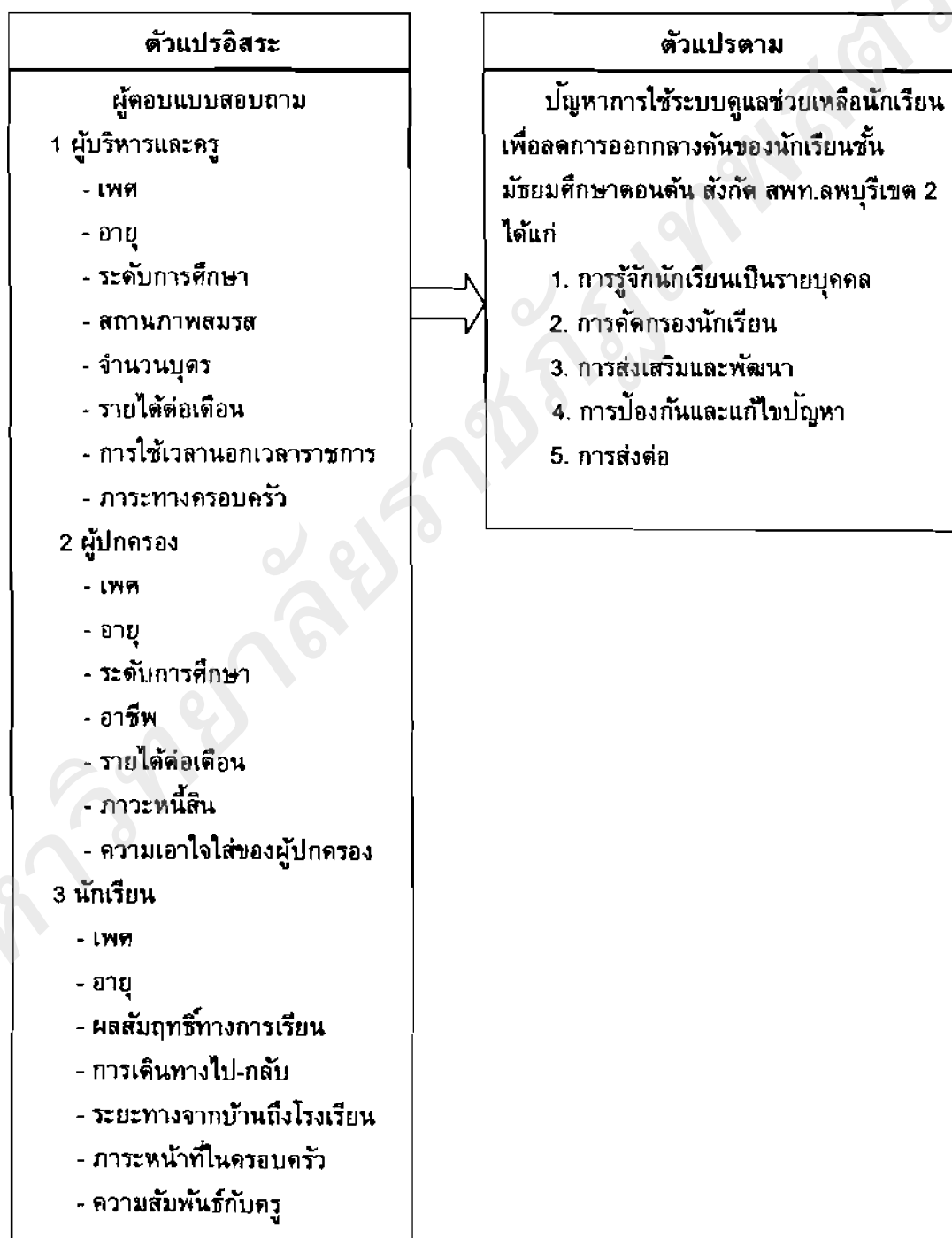
ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่สายงานการสอน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาหรือโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2

ผู้ปกครอง หมายถึง พ่อ แม่ หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนักเรียนซึ่งทำหน้าที่ในการอบรม เลี้ยงดู คุ้มครองและให้การศึกษาแก่นักเรียน

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง ผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-มัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาหรือโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาปัญหาการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อลดการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรีเขต 2 โดยได้กำหนดขอบข่ายการนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ศึกษาปัญหา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547, หน้า 167) ดังแสดงในภาพ 1 ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1.ปัญหาการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อลดการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรีเขต 2 แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามภาระทางครอบครัว และการใช้เวลาว่างนอกเวลาวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน

2.ปัญหาการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อลดการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรีเขต 2 แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ภาระหนี้สินของผู้ปกครอง

3.ปัญหาการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อลดการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรีเขต 2 แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระยะทางไป – กลับ การเดินทางจากบ้านสู่โรงเรียนของนักเรียน

4.ปัญหาการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อลดการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรีเขต 2 แตกต่างกันเมื่อเปรียบเทียบทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่าง